

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

חנוכה

(חלק ב')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת מקץ, כא"כז כסלו, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2024

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חנוכה

צוויי ליכט (פאַר אַלע בני בית); אָדער (כדעת הרמב"ם) אַז דאָס איז אַ הוספה אויך אויף „והמהדרין גר לכל אחד ואחד“, אַז „מהדרין מן המהדרין“ נוסף אויף דעם וואָס מ'איז מדליק „גר לכל אחד ואחד“, איז מען „מוסיף והולך“ (אָדער „פוחת והולך“) אין דעם מספר הנרות (פאַר יעדערן פון די בני בית) – איז תלוי אין די צוויי דיעות פון די אמוראים הנ"ל:

לויט דער ערשטער דיעה אַז „טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין“, צינדט מען ניט אָן פאַר יעדערן פון די בני בית באַזונדער (נאָר בלויז „גר איש וביתו“), כדי עס זאָל זיין אַ היכר אַז דער ריבוי הנרות איז כנגד הימים – נכנסין אָדער יוצאין (און ניט ווייל ס'זיינען פאַראַן מער אָדער ווייניקער בני בית)⁶;

און לויטן צווייטן פון מ"ד אַז „טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דב"ה דמעלין בקדש ואין מורידיו“, דאַרף מען ניט האָבן קיין היכר אויף דעם מספר הימים, ולטעם זה זיינען „מהדרין מן המהדרין“ מוסיף אויך אויף „מהדרין גר לכל אחד ואחד“.

מ'קען אָבער זאָגן, אַז די נפק"מ צווישן די צוויי טעמים איז ניט נאָר ווי מ'זאָל לערנען דעם דין פון „מהדרין מן המהדרין“ (כפ"י התוס' אָדער הרמב"ם), נאָר אויך לפי מנהגנו – ווי דער רמ"א פסק'נט⁷, „וכן המנהג פשוט“, אַז

א. תנו רבנן מצות חנוכה גר איש וביתו והמהדרין גר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך . . פליגי בה תרי אמוראי . . חד אמר טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין וחד אמר טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין.

פשטות הלשון „פליגי² בה תרי אמוראי“ איז מער נוטה, אַז די פלוגתא פון די צוויי אמוראים איז ניט נאָר אין די טעמים פון ב"ש וב"ה, נאָר ס'איז אויך אַ נפק"מ להלכה.

און אַזוי איז טאַקע מבואר אין כמה ספרים ופוסקים³, אַז די מחלוקת צווישן דעם רמב"ם⁴ און תוספות⁵

– צי (כדעת התוס', אַז) „מהדרין מן המהדרין“ איז אַ הוספה נאָר אויף דעם ענין פון „גר איש וביתו“ (איין גר פאַר אַלע בני בית), אַז „מהדרין מן המהדרין“ צינדן די צוויי נאָכט חנוכה

(1) שבת כא, ב. – לאחר זמן י"ל אנציקלופדי תלמודית כרך טז (ירושלים תש"מ), ושם בערך חנוכה הובאה שקו"ט כ"י בכמה עינים דלקמן. ויש.
(2) בשאלות סוף שאילתא כו (שלפנינו) ליתא הלשון „פליגי“, ושם עוד שינוים. אבל ראה שאילתות דפוס ירושלים (תשכ"א) שאילתא כו. וראה הלשון ברי"ף ורא"ש שם. ובמס' סופרים פ"ב ה"ה: ונרות כ"ה משום מעלין בקדש ולא מורידין כעין ימים היוצאין. וראה לקמן הערה 19.
(3) ה' הנותן אמרי שפר (למהרא"ח) פ' וישב – הובא בבכ"י אור"ח סרתע"א. פ"ח וביאורי הגר"א שם.
(4) הל' חנוכה רפ"ד.
(5) שבת שם ד"ה והמהדרין.

(6) כבתוס' שם שכתבו, דאיכא היכרא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים.
(7) סי' תרע"א ס"ב.

איש וביתו" ווייל דורך מוסיף זיין נאָך אַ ליכט וועט ניט צוקומען אין הידור המצוה (וויבאַלד אַז ער האָט ניט גרות „כנגד ימים היוצאין")¹¹;

משא"כ לויט'ן צווייטן מ"ד אַז „טעמא דב"ה דמעלין בקדש ואין מורידין", דאַרף ער אָנצינדן צוויי ליכט, אע"פ אַז ער וועט דערמיט ניט מקיים זיין דעם הידור בשלימות – דעם „מעלין בקדש" – איז ער עכ"פ מקיים דעם „ואין מורידין" – ער צינדט ניט ווייניקער ווי דעם מספר (צוויי ליכט) וואָס ער האָט געצונדן בליל שני¹².

ג. בעומק יותר יש לומר, אַז עס איז דאָ אַ חילוק צווישן די צוויי מ"ד אין דעם גדר השייכות פון „מהדרין מן המהדרין" צו מצות נר חנוכה:

דער חילוק בפשטות צווישן זיי איז: לויטן ערשטן מ"ד זיינען די טעמים פון ב"ש וב"ה פאַרבונדן מיט ימי החנוכה – כנגד ימים הנכנסין אָדער כנגד ימים היוצאין; משא"כ לויט דער צווייטער דיעה, זיינען די טעמים פאַרבונדן מיט אַ „זייטיקן" ענין (פרי החג, הנהגת האדם בקודש).

בסגנון אחר: א) דאָס איז אַ דין אין דעם „גברא": דערמיט וואָס ער איז מוסיף והולך בכל לילה אין מספר הנרות (אָדער פוחת והולך כדעת ב"ש). קומט צו אַ הידור אין זיין (דעם גברא"ס)

(11) ולדעת הכתב סופר (ש"ת או"ח סקל"ה) אסור לגרוע מן המנין דלילה זה. ע"ש.

(12) וגם להדיעות דצ"ל מעלין דוקא אבל „בשוין נמי אסור" (ר"ן למגילה כו, א. מאירי שם. דיעה הראשונה בשו"ע או"ח סקנ"ג ס"ד) – הרי בנדו"ד שאי אפשר לו להעלות, ולאידך – מחוייב בהדלקת נ"ח (משא"כ גבי ס"ת שבמגילה שם כז, א), פשוט שטוב יותר להדליק ב' נרות (בשוה ללילה שלפנ"ז) מלהוריד ממנו. – ועצ"ע בליל ד' ויש לו רק לשני נרות.

יעדערער פון בני הבית צינדט אָן נרות חנוכה און איז מוסיף והולך – איז אַ נפק"מ אין הלכה למעשה צווישן די צוויי טעמים⁸.

ב. ווען איינער האָט אָנגעצונדן די צווייטע נאָכט נאָר איין נר (מאיזו סיבה שתיה) – קען מען קלערן, וויפל נרות זאָל ער צינדן די דריטע נאָכט:

לויט דעם ערשטן מ"ד, אַז „טעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין", איז פשוט, אַז ער דאַרף אָנצינדן דריי ליכט כנגד ימים היוצאין; אָבער לויט דעם צווייטן מ"ד אַז „טעמא דב"ה דמעלין בקדש ואין מורידין", איז גענוג אַז ער וועט אָנצינדן בלויז צוויי ליכט, ווייל אויך דעמאָלט איז ער מקיים דעם הידור פון „מעלין בקדש ואין מורידין".

אַט די נפק"מ איז בלויז אין אַ פּאַל פון „בדיעבד", ווען מ'האָט פריער ניט מקיים געווען די מצוה בהידור; ס'איז אָבער אַ נפק"מ אויך אין אַ פּאַל ווען אין די פריערדיקע נעכט האָט ער יע מקיים געווען מצות נר חנוכה „מהדרין מן המהדרין".

ווען איינער האָט גענוג שמן וכיו"ב נאָר אויף צוויי נרות בליל שלישי דחנוכה – וויפל נרות זאָל ער צינדן? לויט'ן ערשטן מ"ד דאַרף לכאורה אויס-קומען, וויבאַלד אַז ער קען סיי ווי ניט מקיים זיין די מצוה „כנגד ימים היוצ-אין", איז גענוג¹⁰ ער זאָל צינדן איין ליכט צו מקיים זיין עיקר המצוה „נר

(8) ראה גם שפת אמת שבת שם שקו"ט בהנפק"מ בין ב' המ"ד.

(9) ראה גם צפע"ג מהד"ת נט, א (נעתק בצפע"ג כללי התוהמ"צ ערך חנוכה).

(10) ויתרה מזה י"ל דאסור להדליק שנים – דמביא אחרים לידי תקלה במספר הנרות שידליקו.

די ימי החנוכה און מיטן נס חנוכה (אויף וועלכן מ'האָט מתקן געווען מצות נר חנוכה) – זיינען די נרות שמוסיפים בכל יום אַ טייל פון חנוכה ומצות נר חנוכה, די נרות זיינען נרות מצוה פון חנוכה (און ווי דאָס איז אויך בפשטות, אַז דורך דער הוספה בנרות ווערט אויך נתפרסם ווי יעדן טאָג איז צוגעקומען אין דעם נס הנרות)¹⁸;

משא"כ לויטן צווייטן מ"ד, אַז „טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דב"ה דמעלין בקדש ואין מורידין" – טעמים וואָס האָבן ניט קיין שייכות בתוכן צו ימי ונס חנוכה¹⁹ – איז דער „מהדרין מן המהדרין" בלויז אַ הוספה והידור אין דער הנהגה בכלל פון דעם גברא (עו) זאָל זיין אַ מעלה בקודש כו)²⁰, אָבער ניט אין דער חפצא פון דער מצוה.

18 ראה פנ"י שבת שם ד"ה פליגי בה. שו"ת גליא מסכת או"ח ס"ו. וראה לשון הלבוש שם סתרע"א ס"ב.

ולהעיר מלשון הרי"ף: לשנה אחרת קבעום ח' ימים טובים כו' והלכך מברכינן אגסא כל יומא ויומא כו' הואיל ובכל יום יום ה' הגס מתחדש באותו פך של שמן (וראה גם הלשון בב"י סי' תרע"ב ד"ה ומ"ש „מתשובה אשכנזית"). אבל ע"פ מש"כ בבאורי הגר"א הנ"ל (הערה 3) דדעת הרי"ף היא כמ"ד הב' מדהביא מימרא דרבנ"ח אר"י שני זקנים כו' ומסקנא דב' זקנים היא כמ"ד מעלין בקודש, מובן דלדעתו הוספת הנרות אינה מוסיפה בהנס בב"י (כפנ"י כו' הנ"ל), וא"כ הנרות הנוספים אינם מגוף המצוה כ"א רק מצד המצוה דמהדרין (מעלין בקודש) שעל הגברא (ראה לשון הב"י שם. ולהעיר מצפ"נ שם).

19 בשו"ת גליא מסכת (וראה גם פנ"י) שם ועוד דב' הטעמים צריכים זלו, דגם למ"ד כנגד פרי החג ומעלין בקודש כו' צריך להטעם כנגד ימים היוצאין או הנכנסין. וכן משמע במס' סופרים (הג"ל הערה 2). אבל זהו רק לקבוע מספר הנרות, משא"כ בנוגע לתוכן ההידור – „עיקר טעמייהו על פי פרי החג ומעלין בקודש. . אין ענין פלוגתתן נוגע ונובע מקורו מיסוד ושוורש נס של חנוכה" (שו"ת שם). ואכ"מ.

20 ראה חזא"ג מהר"ל שבת שם: מ"מ מצד

קיום המצוה, די נרות (וועלכע ער איז מוסיף) זיינען אָבער בגדר של „רשות"¹³.

(ב) דאָס איז אַ דין אין דער מצוה גופא¹⁴, די נרות ווערן אַ חפצא דמצוה¹⁵ (דמצות נר חנוכה)¹⁶.

[ומפרשים זאָגן די נפק"מ להלכה צווישן די צוויי: ווען מ'האָט עם גע-בראָכט די נרות הנוספים נאָכן בענטשן אויפ'ן נר הא' – צי מ'איז מברך אויף די נרות דההידור (כידוע די מחלוקת האח-רונים בזה¹⁷).

און דאָס איז דער חילוק צווישן די צוויי מ"ד:

לויטן ערשטן מ"ד אַז „טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין" – אַ טעם פאַרבונדן מיט

13 לשון הרמ"א בדרכי משה ס' תרעד (מהג"מ).

ביאורי הגר"א סתרע"ו ס"ה.

14 וי"ל דזהו החילוק בין „מהדרין" או „מצוה מן המובחר" מדבר בהגברא, ו"מצוה מן המובחר" – בהחפצא. ועפ"ז תומתק הוספת הרמב"ם שם „והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר כו".

15 ולהעיר שבטור ושו"ע שם (סתרע"א ס"ב) לא הובא שיש „מצות ניח" ויש „מהדרין כו". ומפשטות הלשון „כימה נרות מדליק בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך כו" משמע, דההוספה נעשית חלק מגוף המצוה. וראה הערה 17.

16 מלשון הרמ"א (סי' תרעד ס"א) ד„עיקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר אינו למצוה כ"כ" – אין הכרח דס"ל שההידור הוא רק במעשה הגברא ושאר הנרות הם מעין „רשות" – שהרי כותב „כ"כ" (וכפרט שלא כתב כלשונו בד"מ מהג"מ „רשות" (הג"ל הערה 13)), כ"א שגם הם נעשים חלק מהמצוה, אלא שבזה אפשר ב' אופנים: א) דחל עליהם שם המצוה ומ"מ אינם כעיקר מצותו (ואין מברכין עליהן בפ"ע?). ב) דנעשים כעיקר המצוה. וראה בהמצויין בהערה הבאה.

17 ראה אנציקלופדיא שם ע' ערב. וש"נ. אלא שבכמה אחרונים (ש"ג) הסברא לא לברך על הידור מצוה הוא (גם) מצד מעשה הגברא, „היכן צונו דלא הוה רק למהדרין" (לשון הפרמ"ג א"א ר"ס תרעו).

וראה ביאורי הגר"א (שבהערה 13).

ה. לויט דער הסברה אין דער פלוגתא איז מובן, אַז די צווייטע נפק"מ (שבסעיקף ב) הנ"ל – ווען איינער האָט בלויז צוויי נרות בליל שלישי דחנוכה, צי ער זאָל צינדן איין ליכט אָדער צוויי – איז ניט מוכרח.

אויך לויטן מ"ד אַז „טעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין“, זאָל ער צינדן בליל שלישי צוויי ליכט (אויב ער האָט ניט גענוג שמן אויף דריי) – ווייל כאָטש ער האָט ניט די שלימות ההידור וויפל מ'דארף האָבן בליל שלישי, זאָל ער פונדעסטוועגן צינדן עכ"פּ כנגד אַ טייל פון די ימים היוצאין, וויבאלד אַז דערמיט איז ער מוסיף אין דער עצם המצוה, די נרות חנוכה זיינען ביי אים מער בשלימות, און זיינען מפרסם (ניט נאָר דעם עיקר נס הנרות, נאָר) אויך די הוספה אין דעם נס לגבי דעם ערשטן טאָג.²⁴

נאָר ס'וועט זיין אַ נפק"מ אין אַ פּאָל ווען ער האָט ניט גענוג שמן אפילו צו טאָן דעם הידור פון פריערדיקן טאָג – לדוגמא, ווען בליל שמיני האָט ער ווייניקער ווי זיבן נרות –

אַ נפק"מ באופן הפוך מהנ"ל:

לויטן ערשטן מ"ד „כנגד ימים היוצאין“, וויבאלד דאָס איז אַ חלק פון גוף המצוה דנרות חנוכה, דארף ער אָנצינדן וויפל ער האָט, כדי צו מוסיף זיין וויפל ער קען אין דער מצוה דנר חנוכה, כנ"ל;

לויטן צווייטן מ"ד, אַז „טעמא דב"ה דמעלין בקדש ואין מורדיין“ – וואָס די נרות שמוסיפים האָבן ניט קיין שייכות צום עצם המצוה דנרות חנוכה – איז

ד. עפ"ז תומתק די הדגשה ואריכות פון רש"י בפירושו אין דער סוגיא, וז"ל: „פרי החג, מתמעטין והולכים בקרבנות דפ' פנחס. מעלין בקדש ואין מורדיין, מקרא ילפינן לה במנחות בפרק שתי הלחם“.²¹

לכאורה איז ניט גלאַטיק די אריכות „בקרבנות דפ' פנחס“²², און למאי נפק"מ אַז „מעלין בקדש כו“ (א) לערנט מען אַפּ „מקרא“²³, און (ב) דער לימוד איז „במנחות בפרק שתי הלחם“?

וי"ל – רש"י איז מדגיש אַז לויט דעם מ"ד זיינען די טעמים פון ב"ש וב"ה ניט פאַרבונדן מיטן פרט פון חנוכה ונס חנוכה;

„פרי החג מתמעטין והולכים בקרבנות דפ' פנחס“ – דאָס האָט ניט קיין שייכות מיט חנוכה; „מעלין בקדש ואין מורדיין, מקרא ילפינן לה במנחות בפרק שתי הלחם“ – דאָס איז (א) אַ לימוד והוראה בתורה שבכתב (וחנוכה כולה היא מדברי סופרים), (ב) וועלכן מ'לערנט אַרויס „במנחות בפרק שתי הלחם“ – אַ הוראה כללית בנוגע ענינים וועלכע רעדן זיך במנחות כו' (ניט אַ שייכות צו חנוכה).

האָדס מתעלה האדם באחרון של קדושה יותר ולפיכך כו'. וראה מ"ש בספרו נר מצוה ד"ה ת"ר נר חנוכה (ע' כא ואילך).
צט, א.

(22) בפשטות י"ל דבא להדגיש דמתמעטים והולכים בקרבנות, היינו דמצינו הענין דפוחת והולך בקודש (ראה חזא"ג מהרש"א שם. פנ"י שם. ועוד), אבל עדיין צריכה ביאור הוספה „דפרשת פנחס“.

(23) ואולי י"ל דרש"י בא לפרש שיש בזה חיוב ומה"ל [ולא כבברכות כה, א: גמירי מעלין כו' (וראה ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג: שמעתי שמעלין כו')]. וראה שד"ח כללים מערכת מ"ם כלל קצד. מאסף לכל המחנות או"ח סכ"ה סק"ב – הדיעות בכמה פרטים בזה. ועפ"ז מתורצת קושיית הפוסקים (הנ"ל הערה 17) דאין לברך על הידור.

(24) ואין לבטל ודאי זה מפני חשש תקלה לאחרים (דלעיל הערה 10).

מסתבר, אז ער זאָל אָנצינדן בלויז „נר
 אַיש וביתו“, דעם עיקר המצוה.
 „נר איש וביתו“, דעם עיקר המצוה,
 וועט אויסקומען, אז ער איז עובר אויף

„ראין מורידין“; משא״כ אויב ביום זה איז
 ער מקיים דעם עיקר המצוה כתיקונה –
 „נר איש וביתו“.

(משיחות מוצאי ש״ק פ' מקץ תשל״ט)

